

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 24 kwietnia 2019 r.

sprawy D. T.

skazanego za przestępstwo z art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w G.

z dnia 30 sierpnia 2018 r., sygn. akt V Ka [...]

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w M.

z dnia 14 lutego 2018 r., sygn. akt II K [...]

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. obciążyć skazanego kosztami sądowymi za postępowanie kasacyjne.**

UZASADNIENIE

D. T. został oskarżony o to, że w okresie od dnia 05 września 2009 roku do maja 2014 roku w N., znęcał się psychicznie nad żoną M. T. poprzez wszczynanie awantur, ubliżanie słowami wulgarnymi, zakłócanie spoczynku nocnego, niszczenie przedmiotów stanowiących wyposażenie mieszkania, grożenie pobiciem i pozbawieniem życia przy użyciu noża lub innych ostrych przedmiotów, zamykanie w mieszkaniu bez możliwości wyjścia lub uniemożliwianie wejścia

do mieszkania, sprawdzanie korespondencji telefonicznej, kontrolowanie zachowania pokrzywdzonej, sposobu ubierania się i codziennego makijażu, niszczenie odzieży i obuwia i fizycznie poprzez szarpanie za odzież, ręce i włosy, rzucanie w pokrzywdzoną różnymi przedmiotami, uderzanie rękoma po twarzy i ciele przy czym przed wakacjami 2013 roku używając noża kuchennego zadał M. T. nożem w udo prawe po stronie zewnętrznej lewej powodując zranienie, które spowodowało naruszenie prawidłowych czynności narządów ciała na okres poniżej dni siedmiu, to jest o czyn określony w art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem z dnia 14 lutego 2018 r., sygn. akt II K [...], Sąd Rejonowy w M. uznał oskarżonego D. T. za winnego tego, że w okresie od dnia 5 września 2009 roku do maja 2014 roku w N. znęcał się nad M. M. T. zarówno psychicznie w ten sposób, że wszczynał awantury, w których czasie znieważał pokrzywdzoną słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, poniżał, zakłócał spokój i spoczynek nocny, niszczył przedmioty gospodarstwa domowego, groził popełnieniem przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu, izolował oraz kontrolował jak również fizycznie w ten sposób, że popychał, szarpał za ubranie i włosy, wykręcał ręce, uderzał rękoma w twarz i po ciele oraz rzucał przedmiotami, przy czym przed wakacjami 2013 roku przy użyciu noża spowodował obrażenia ciała w postaci rany uda prawego długości 4,5 centymetra po stronie bocznej nad kolaniem, co naruszyło czynności narządów ciała pokrzywdzonej na okres poniżej dni siedmiu, czyn zakwalifikował z art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to skazał oskarżonego, zaś przy zastosowaniu art. 11 § 3 k.k. na podstawie art. 207 § 1 k.k. wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności, a na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie wymierzonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na trzyletni okres próby, oddając oskarżonego pod dozór kuratora. Na podstawie art. 72 § 1 pkt 6 k.k. zobowiązano oskarżonego do poddania się oddziaływaniom terapeutycznym dla sprawców przemocy. Wyrok zawiera również rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł obrońca oskarżonego, który zaskarżył wyrok w całości zarzucając mu:

a) „obrazę art. 7 k.p.k. poprzez dowolną a nie swobodną ocenę materiału dowodowego i odmówienie wiarygodności wyjaśnieniom oskarżonego, w których wskazywał on, iż nie znęcał się psychicznie i fizycznie nad pokrzywdzoną i oparcie ustaleń faktycznych w sprawie na zeznaniach pokrzywdzonej, co skutkowało błędnymi ustaleniami faktycznymi co do rodzaju zachowań oskarżonego, których miał się podejmować wobec pokrzywdzonej,

b) obrazę art. 410 k.p.k. poprzez nie całościową ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, co skutkowało błędnymi ustaleniami faktycznymi co do rodzaju zachowań oskarżonego, których miał się podejmować wobec pokrzywdzonej,

c) obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 207 § 1 k.k. poprzez bezzasadne przyjęcie, że zachowanie oskarżonego, w szczególności w okresie od grudnia 2009 roku do marca 2011 roku wyczerpywało znamiona znęcania się nad pokrzywdzoną w sytuacji, gdy zachowanie to, w szczególności w w/w okresie, należy oceniać jako co najwyżej uciążliwe, albowiem nawet ubliżanie żonie słowami wulgarnymi nie sposób uznać za znęcanie się,

d) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który mógł mieć wpływ na treść orzeczenia (art. 438 pkt 3 k.p.k.) poprzez przyjęcie, że oskarżony znęcał się nad żoną przez cały okres małżeństwa — podczas, gdy oskarżony nie zamieszkiwał z żoną przez okres pierwszych trzech miesięcy małżeństwa i znęcać się miał dopiero jak zamieszkał z żoną u teściów,

e) rażącą niewspółmierność orzeczonej kary w wymiarze 1 roku pozbawienia wolności jako kary nadmiernie surowej, nieadekwatnej do skali naruszeń, których miał się dopuścić oskarżony”.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu lub ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w G., wyrokiem z dnia 30 sierpnia 2018 r., sygn. akt V Ka [...]:

- w punkcie I. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, iż z opisu czynu przypisanego oskarżonemu wyeliminował okres od 05 września 2009 r. do marca 2011 r.,
- w punkcie II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy,
- w punkcie III. zwolnił oskarżonego z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze, zaś wydatkami tego postępowania obciążył Skarb Państwa.

Od wyroku sądu odwoławczego kasację wywiódł obrońca skazanego, który zaskarżył powyższe orzeczenie w punkcie II. zarzucając mu:

- I. „obrazę art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 i 10 k.p.k. w zw. z art. 157 § 2, 4 i 5 k.k. poprzez skazanie D. T. w sprawie, w której nie doszło do złożenia wniosku o ściganie tego przestępstwa,
- II. obrazę art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 101 § 2 i 3 k.k. w zw. z art. 157 § 2, 3, 4 k.k. poprzez skazanie D. T., w sytuacji gdy nastąpiło przedawnienie karalności,
- III. obrazę przepisów postępowania tj. art. 440 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie w związku z zarzutami wskazanymi w pkt. 1 i 2, które winny być uwzględnione z urzędu”.

Jednocześnie obrońca zarzucił:

- IV. „rażącą obrazę prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a konkretnie: rażące naruszenie art. 4 i 7 k.p.k., czyli zasady obiektywizmu i granic prawa swobodnej oceny dowodów:
 - a) przez dokonanie dowolnej i nieobiektywnej oceny dowodów poprzez przyznanie wiarygodności wyjaśnieniom pokrzywdzonej i jej najbliższej rodziny, *de facto* głównie osób najbliższych pokrzywdzonej a odmówienie waloru wiarygodności wyjaśnieniom skazanego i jego najbliższej rodziny, a które to cechowały się stanowczością i kompatybilnością i w konsekwencji błędne ustalenie - wyłącznie głównie na podstawie dowodu z zeznań pokrzywdzonej i jej najbliższej rodziny oraz świadków, którzy nie byli obecni przy zdarzeniach, na podstawie których uznano skazanego winnym zarzucanemu mu czynu, podczas gdy prawidłowa ocena tych dowodów nie pozwala na postawienie takiej tezy, bowiem zeznania świadków oraz rodziny pokrzywdzonej opierają się głównie na „relacjach”

pokrzywdzonej,

b) co z kolei doprowadziło do obrazy art. 207 § 1 k.k. poprzez jego zastosowanie w w/w przedmiotowej sprawie”.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 30 sierpnia 2018 i przekazanie sprawy właściwemu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W odpowiedziach na kasację prokurator i pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej wnieśli o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanego, z przyczyn poniżej wskazanych, okazała się oczywiście bezzasadna.

Odnosząc się do zarzutu podniesionego w punkcie I. kasacji wskazać należy, że D. T. został skazany za czyn kwalifikowany z art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. (art. 11 § 2 k.k.), a więc za występki umyślne. Obowiązek uzyskania wniosku o ściganie, co wynika wyraźnie z treści art. 157 § 5 k.k., dotyczy natomiast wyłącznie przestępstwa nieumyślnego spowodowania tzw. średniego albo lekkiego uszczerbku na zdrowiu jeżeli pokrzywdzonym jest osoba najbliższa dla sprawcy. Już z tego względu analizowany zarzut musi być uznany za oczywiście chybiony. W tych okolicznościach, jedynie dla zupełności wyводу należy wskazać, że pokrzywdzona w przedmiotowej sprawie występowała w charakterze oskarżyciela posiłkowego i wyraźnie domagała się skazania oskarżonego za czyn zarzucony mu aktem oskarżenia. Dobitym tego wyrazem było osobiste oświadczenie oskarżycielki posiłkowej, złożone w toku rozprawy odwoławczej, w którym wskazała, że popiera stanowisko swojego pełnomocnika domagającego się oddalenia apelacji obrońcy i utrzymania wyroku sądu pierwszej instancji w mocy. Przypomnieć przy tym należy, że kodeks postępowania karnego nie określa formy, w jakiej pokrzywdzony powinien wyrazić wolę ścigania, a to oznacza, że wola ta może być wyrażona w jakiejkolwiek formie czy to pisemnej czy to ustnej byle wynikało z niej w sposób wyraźny żądanie ścigania sprawcy

(por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1985 r., II KR 372/85, OSNKW 1986, z. 9 - 10, poz.80).

Odnosząc się do zarzutu podniesionego w punkcie II. kasacji należy zauważyć, że z przepisu art. 157 § 4 k.k. wyraźnie wynika, iż ściganie przestępstwa określonego w § 2 lub 3, jeżeli naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia nie trwał dłużej niż 7 dni, odbywa się z oskarżenia prywatnego, chyba że pokrzywdzonym jest osoba najbliższa zamieszkująca wspólnie ze sprawcą. Oznacza to, że w przypadku, gdy pokrzywdzonym jest osoba najbliższa zamieszkująca wspólnie ze sprawcą, umyślne spowodowanie tzw. lekkiego uszczerbku na zdrowiu jest ścigane z oskarżenia publicznego, z urzędu (czyli w tzw. bezwarunkowym trybie publicznoskargowym). Dla ustalenia relewantnej z perspektywy trybu ścigania przesłanki „wspólnego zamieszkiwania ze sprawcą” istotny jest przy tym wyłącznie czas popełnienia przestępstwa, a nie jakikolwiek inny moment, w tym w szczególności moment wszczęcia postępowania, czy wydania prawomocnego wyroku skazującego (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 marca 2018 r., V KK 328/17, OSNKW 2018, z. 6, poz. 45). Brzmienie art. 157 § 4 k.k. nie daje bowiem podstaw do odnoszenia tego warunku do jakiegokolwiek innego przedziału czasowego, jak tylko czasu popełnienia przestępstwa. Inna wykładani tej regulacji byłaby wręcz absurdalna. Przy zaprezentowanym przez obrońcę sposobie wykładni tego przepisu sprawca własnym zachowaniem, podjętym po dokonaniu przestępstwa, mógłby wpływać na tryb ścigania analizowanego czynu, a w konsekwencji i termin przedawnienia, skutecznie uniemożliwiając pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej. Wystarczyłoby np. aby po upływie roku od popełnienia przedmiotowego występku (w sytuacji, gdy postępowanie karne nie zostało wcześniej wszczęte) wyprowadził się z zajmowanego wspólnie z osobą pokrzywdzoną mieszkania. Ponadto w sytuacji, w której sprawca dopuściłby się występkę z art. 157 § 2 k.k. wobec osoby najbliższej, która wspólnie z nim nie zamieszkiwała, a która zachowanie to mu wybaczyła i nie chciała wszczęcia postępowania karnego, sprawca aż do upływu terminu przedawnienia nie mógłby, mimo obustronnej ku temu chęci, zamieszkać z osobą pokrzywdzoną bez obawy, że postępowanie karne o ten, czasem już dawno „zapomniany” czyn, nie zostanie jednak wszczęte z urzędu.

Odnosząc powyższy wywód do realiów rozstrzyganej sprawy stwierdzić trzeba, że przed wakacjami 2013 r., kiedy doszło do popełnienia czynu wyczerpującego znamiona z art. 157 § 2 k.k. pokrzywdzona zamieszkiwała razem ze skazanym, który ze wspólnie zajmowanego mieszkania wyprowadził się dopiero w kwietniu 2014 r.

W tym stanie rzeczy również zarzut podniesiony w punkcie II. kasacji musiał być oceniony jako oczywiście bezzasadny.

W tej sytuacji jedynie na marginesie należy zauważyć, że podnosząc omówione wyżej zarzuty skarżący zupełnie zbędnie odwołał się do treści art. 440 k.p.k. Obowiązek badania i uwzględniania przez sąd odwoławczy z urzędu uchybień stanowiących bezwzględne przyczyny odwoławcze wynika bowiem wprost z art. 439 § 1 k.p.k.

W związku z faktem, iż D. T. został skazany na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania zarzut podniesiony w punkcie IV. kasacji Sąd Najwyższy pozostawił poza zakresem swoich analiz. Przypomnieć bowiem należy, że kasację na korzyść oskarżonego można wnieść jedynie w razie skazania oskarżonego za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania (art. 523 § 2 k.p.k.). Powyższe ograniczenie nie dotyczy wyłącznie kasacji nadzwyczajnej oraz wniesionej z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. Podkreślenia przy tym wymaga, że podniesienie zarzutu wystąpienia uchybienia z art. 439 k.p.k. nie przełamuje ograniczenia przewidzianego w art. 523 § 2 k.p.k. Oznacza to, że w przypadku, gdy wymierzona skazanemu kara nie jest bezwzględną karą pozbawienia wolności obrońca nie jest uprawniony do podnoszenia w kasacji, obok zarzutu bazującego na tezie o zaistnieniu w sprawie uchybienia o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej, także innych zarzutów, które takiego charakteru nie mają. Z tego też powodu zakres kognicji Sądu Najwyższego rozpoznającego kasację wniesioną na korzyść w sprawie, w której nie orzeczono kary wskazanej w art. 523 § 2 k.p.k. (poza sytuacją, o której mowa w art. 521 k.p.k.) obejmuje wyłącznie zarzuty dotyczące bezwzględnych podstaw odwoławczych (tak trafnie Sąd Najwyższy w postanowieniu: z dnia 13 czerwca 2017 r., V KK 157/17, LEX nr 2337356 i z dnia 19 grudnia 2018 r., II KK 483/18, LEX nr 2602694).

Konkludując należało zatem stwierdzić, że wywiedziony w niniejszej sprawie nadzwyczajny środek zaskarżenia okazał się bezzasadny w stopniu oczywistym, co uzasadniało jego oddalenie w trybie określonym w art. 535 § 3 k.p.k.

O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k., obciążając nimi skazanego.

[aw]